

TEMEL HAKLARIMIZ ve SORUMLULUKLARIMIZ

- Bir insanın doğuştan sahip olduğu ve insanca yaşayabilmesi için gerekli olan haklara **temel haklar** denir.
- İnsan hakları, insanların doğuştan sahip olduğu evrensel nitelikte olan haklardır. Bu haklar vazgeçilemez ve devredilemez.
- İnsan hakları anayasalar, sözleşmeler ve uluslararası kuruluşlar tarafında koruma altına alınmıştır.

- Her türlü dış etkidenden bağımsız olarak, kişinin kendi iradesi ve düşüncesine dayanarak karar verme sürecine özgürlük denir.
- Bir özgürlüğün sağlanması için kişiye anayasa ve kanunlar ile tanınmış yetkilere hak denir.
- Sorumluluk kişinin kendine ve başkalarına karşı yerine getirmesi gereken yükümlülüklerini zamanında gerçekleştirmesidir.

Yaşama Hakkı

- Sahip olduğumuz en temel hakkımızdır. Temel hak ve özgürlüklerin uygulanması öncelikle yaşama hakkına bağlıdır. Yaşama hakkı bütün hakların temelinde olduğu için hiçbir şekilde kısıtlanamaz, durdurulamaz ve engellenemez.

Kişi Dokunulmazlığı Hakkı (Madde 17)

- Kişinin hem beden hem ruh bütünlüğüne, dokunulmamasını ve kimseye işkence yapılamayacağını ifade eder. Bu hak, kişinin yaşamasını ve vücut bütünlüğünü güvence altına almaktadır.

Özel Hayatın Gizliliği Hakkı (Madde 20)

- Kişilerin özel yaşamı da devlet tarafından güvence altına alınmıştır. Anayasamızın 20. maddesinde "Herkes özel yaşamına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir."

Konut Dokunulmazlığı Hakkı (Madde 21)

- Kimsenin konutuna dokunulamaz. Kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.

Eğitim Öğretim Hakkı (Madde 42)

- Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim ve öğretim, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Devlet okullarında eğitim ücretsiz ve tüm okullarda kız ve erkek ayrımı yapılmadan eşittir.

Sağlık Hakkı (Madde 56)

- Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Devlet halkın sağlığı için gerekli tedbirleri almak zorundadır.

Seçme ve Seçilme Hakkı (Madde 67)

- Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. On sekiz yaşını dolduran herkes seçme ve seçilme hakkına sahiptir.

ÖZGÜRLÜKLERİMİZ

- İnsanların her türlü dış etkidен bağımsız olarak kendi isteğine ve düşüncesine göre karar vermesine **özgürlük** denir.
- İnsanların kişiliğini geliştiren ve başkalarının haklarını ihlâl etmeden özgürce yaşamasını sağlayan temel özgürlükler vardır ve bu özgürlüklerimiz de haklarımız gibi anayasal güvence altındadır.

Haberleşme Özgürlüğü (Madde 22)

- Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Kanunda belirtilen şartlar ve hakim kararı olmadıkça kimse haberleşme hürriyetinden mahrum bırakılamaz.

Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü (Madde 23)

- Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir. Devlet gerekli gördüğü durumlarda yerleşme ve seyahat özgürlüğünü sınırlandırabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Din ve Vicdan Özgürlüğü (Madde 24)

- Herkes vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. Kimse ibadete, dinî ayin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Din ve ahlak eğitim ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.

Düşünce ve Kanaat Özgürlüğü (Madde 25)

- Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

- Kişi, doğduğu andan ölünceye kadar temel hak ve özgürlüklere sahiptir.
- Temel hak ve özgürlükler evrenseldir yani dünyanın her yerinde geçerlidir.
- Sahip olduğumuz temel hak ve özgürlükler dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez özelliktedir. Ülkemizde temel hak ve özgürlükler devletimizin güvencesi altındadır.
- Anayasamıza göre insanların temel hak ve özgürlükleri sebepsiz yere sınırlandırılmaz.
- Anayasamızda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılabilceği durumlar; savaş hâli, sıkıyönetim, olağanüstü hâl, kamu düzeninin bozulması, millî güvenliğin tehlikede olması, bulaşıcı ve salgın hastalıkların ortaya çıkması gibi durumlarda insanların hak ve özgürlükleri belli ölçülerde sınırlandırılabilir.
- Yaşama hakkı, düşünce ve kanaat özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü ise her ne sebeple olursa olsun sınırlandırılmaz.

